

نقش تعدیل کننده تعهد دینی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی ناایمن و صمیمیت زناشویی

The moderating role of religious commitment on the relationship between insecure attachment styles and marital intimacy

Reza Khojasteh Mehr

Shahid Chamran University of Ahvaz

Manizheh Ahmadi Milasi

Family Counseling

Mansour Sodani

Shahid Chamran University of Ahvaz

رضا خجسته‌مهر*

دانشگاه شهید چمران اهواز

منیژه احمدی میلایی

مشاوره خانواده

منصور سودانی

دانشگاه شهید چمران اهواز

چکیده

Abstract

What is the role of couples' attachment styles in marital relationships? What is the role of religious commitment in decreasing or increasing the quality of marital relationships among intact couples and couples with insecure attachment styles? In response to these questions, the present study was designed to investigate the moderating role of religious commitment on the relationship between avoidant and anxious attachment styles and marital intimacy. Participants were 150 married couples (150 males, 150 females) living in Shahrekord. All participants were asked to complete the Short-Form Experience in Close Relationships Scale (ECR-S), Religious Commitment Inventory (RCI) and the Intimacy Scale (IS). The results showed that avoidant and anxious attachment styles were negatively associated with marital intimacy, and religious commitment was positively associated with marital intimacy. Moreover, results of moderating regression showed that religious commitment moderated the relationship between avoidant attachment style and marital intimacy, but it did not influence the relationship between anxious attachment style and marital intimacy. Based on the results of the present study, it can be concluded that religious commitment can affect the relationship between avoidant attachment style and marital intimacy; the extent of negative relationship between avoidant attachment style and marital intimacy is lower in men and women with higher religious commitment than those with lower religious commitment.

Keywords: emotional bond, religious commitment, marriage

سبک‌های دلبستگی زوجین چه نقشی را در رضایت زناشویی ایفا می‌کنند؟ نقش تعهد دینی در افزایش یا کاهش رضایت زناشویی چیست؟ پژوهش حاضر در صدد پاسخ به این پرسش، نقش تعدیل‌کننده تعهد دینی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی اجتنابی و اضطرابی و صمیمیت زناشویی را مورد بررسی قرار داد. ۱۵۰ زوج (۱۵۰ مرد، ۱۵۰ زن) ساکن شهرستان شهرکرد در این پژوهش به فرم کوتاه مقیاس تجربه در روابط نزدیک (ECR-S)، پرسشنامه تعهد دینی (RCI) و مقیاس صمیمیت (IS) پاسخ دادند. نتایج پژوهش نشان داد که بین سبک‌های دلبستگی اجتنابی و اضطرابی با صمیمیت زناشویی همبستگی منفی معنادار و بین تعهد دینی و صمیمیت زناشویی همبستگی مثبت معنادار وجود دارد. همچنین نتایج حاکی از آن بود که تعهد دینی رابطه بین سبک دلبستگی اجتنابی و صمیمیت زناشویی زوجین را تعدیل می‌کند، اما رابطه بین سبک دلبستگی اضطرابی و صمیمیت زناشویی را تعدیل نمی‌کند. میزان رابطه منفی بین سبک دلبستگی اجتنابی و صمیمیت زناشویی در زنان و مردانی که تعهد دینی بالاتری دارند نسبت به زنان و مردانی که از تعهد دینی پایین‌تری برخوردارند، کمتر است. یافته‌های این پژوهش نشان داد که تعهد دینی می‌تواند رابطه منفی بین سبک دلبستگی اجتنابی و صمیمیت زناشویی را کاهش دهد.

واژه‌های کلیدی: پیوند عاطفی، تعهد دینی، ازدواج

* نشانی پستی نویسنده: اهواز، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، گروه مشاوره. پست الکترونیکی: khojasteh_r@scu.ac.ir

مقدمه

خانواده اولین هسته اجتماع و اساسی‌ترین بنیان جوامع است که با کارکردها و نقش‌های مختلفی که بر عهده دارد، نقش مهمی را در تنظیم زندگی اجتماعی انسان‌ها ایفا می‌کند (حسینی، ۱۳۸۹). خانواده که کهن‌ترین نهاد اجتماعی است، از بدو پیدایش بشر وجود داشته است و با روابط زناشویی یا پیوند زن و شوهر آغاز می‌شود و بنابر کیفیت این رابطه، پایداری یا ناپایداری آن تعیین می‌شود (موسوی، ۱۳۸۳؛ به نقل از خجسته‌مهر، ۱۳۸۴).

عوامل مختلفی در پایداری ازدواج و استحکام خانواده موثر هستند. صمیمیت^۱ از جمله عواملی است که برای تحکیم روابط زناشویی، ایجاد محبت بیشتر و جلوگیری از گسیختن پیوندهای مودت ضروری است (کاوند، ۱۳۹۰). یکی از مهم‌ترین نیازهای انسان داشتن یک پیوند عاطفی ایمن و در واقع دلبستگی ایمن^۲ با کسانی است که به او نزدیک هستند. این نیاز و هم‌چنین ترس از فقدان و تنهایی، روابط زوجین را تحت تاثیر قرار می‌دهد (خجسته‌مهر، کرابی، عباس‌پور و کوچکی، ۱۳۹۰). نظریه دلبستگی (بالبی، ۱۹۶۹) به روابط بین نوزادان و مراقبان اولیه‌شان می‌پردازد. براساس این دیدگاه، دلبستگی پیوند عاطفی نسبتاً پایداری است که بین کودک و مادر یا افرادی که نوزاد در تعامل منظم با آنها است، ایجاد می‌شود (پاپالیا^۳، ۲۰۰۲؛ به نقل از قنبری هاشم‌آبادی، حاتمی‌ورزانه، اسماعیلی و فرحبخش، ۱۳۹۰).

در نظریه کلاسیک دلبستگی، بزرگسالان دارای دلبستگی ایمن افرادی هستند که یک حس مثبت نسبت به خود و درک مثبتی از دیگران دارند، از لحاظ اجتماعی موفق‌تر هستند و اعتماد به خود بیشتری دارند (کان، نورمن، ولپورن و کالهن، ۲۰۰۸). بزرگسالان دارای سبک دلبستگی اجتنابی^۴ خودشان را بی‌نیاز از دیگران تلقی می‌کنند. این افراد آسیب‌پذیری را انکار، و ادعا می‌کنند که نیازی به روابط نزدیک ندارند و تمایل به اجتناب از صمیمیت نشان می‌دهند (وردن، پیترز، بری، باروکل و لیورسیچ، ۲۰۰۸). از سوی دیگر، بزرگسالان دارای سبک دلبستگی اضطرابی/دوسوگرا^۵

کم‌تر به داشتن دیدگاهی مثبت در مورد خود گرایش دارند. آنها اغلب در مورد ارزش خود به عنوان یک همسر شک دارند و خود را برای فقدان پاسخگویی از سوی همسرشان سرزنش می‌کنند (بوگرتس، دالدر، پنپ، کانست و بوشمن، ۲۰۰۸). نتایج این پژوهش‌ها نشان می‌دهد که زوج‌های ایمن مراقبت بیشتری را در تعاملات زوجی نسبت به همسرشان نشان می‌دهند که در مواجهه با خطر و احساس امنیت موثر است (بانز، ۲۰۰۴؛ شیور، شکتر و میکالینسر، ۲۰۰۵؛ فورنس، ۲۰۰۳؛ لوپز، ریگز، پلارد و هوک، ۲۰۱۱؛ میکالینسر و شیور، ۲۰۰۷).

مجموعه غنی اما پیچیده‌ای از روابط بین زمینه‌های خانوادگی و مذهبی وجود دارد (الیسون، واکر، گلن و مارکوارت، ۲۰۱۰). بشر در تاریخ خود فارغ از دغدغه‌های دینی و پرستش نبوده است. در قدیمی‌ترین آثار به جای مانده از دوره‌های باستان، عنصر پرستش و نمادهای وابسته به آن یافت می‌شود. بررسی سیر تمدن انسانی نیز نشان می‌دهد که با پیشرفت دانایی بشر، نیاز به معنویت و توجه به دنیای فرا مادی نیز بیشتر شده است (حسین‌چاری و محمدی، ۱۳۹۰). از آنجایی که دو نهاد دین و خانواده ارزش‌های مشابهی را مورد تاکید قرار می‌دهند و برای تقویت اجتماعی شدن به هم وابسته هستند، پژوهشگران رابطه نزدیک بین آن دو را پیش‌بینی می‌کنند. بر این اساس مطرح می‌شود که دینداری می‌تواند روابط زناشویی را تقویت کند و استحکام بخشد (کال و هیتون، ۱۹۹۷). نگرش دینی می‌تواند در ارتباط زناشویی موثر باشد، زیرا دین شامل رهنمودهایی برای زندگی و شکل‌دهنده سازمان باورها و ارزش‌های فرد است که این ویژگی‌ها می‌توانند در زندگی زناشویی منعکس شوند (هانلر و جنکوز، ۲۰۰۵). ایمان به خدا موجب می‌شود که نگرش فرد به کل هستی هدفمند و دارای معنا باشد. ایمان نداشتن به خدا انسجام و آرامش فرد را مختل می‌سازد و همین امر موجب تضعیف روابط و منشا اختلاف‌های بسیاری در زندگی خانوادگی است (دوناهو و بنسون، ۱۹۹۵). زوج‌هایی که به خدمات کلیسا گرایش بیشتری دارند و نیز زوج‌هایی که در انجام وظایف و مناسک دینی مانند سوگواری‌های مذهبی، زیارت مقابر ائمه و امام‌زاده‌ها همسان هستند (خدایاری فرد، شهابی و اکبری‌زردخانه، ۱۳۸۶) کمتر در معرض طلاق قرار می‌گیرند و زندگی زناشویی باثبات‌تری

1. intimacy
2. secure attachment
3. Papalia, D. F.
4. avoidant
5. ambivalent

تصادفی چند مرحله‌ای ۷ مدرسه را از کلیه مقاطع ابتدایی و سپس از بین دانش‌آموزان این مدارس ۱۵۰ نفر را به صورت تصادفی انتخاب و سپس با ارسال دعوت نامه برای والدین دانش‌آموزان، از آنها درخواست شد که همراه با همسر خود در مدرسه حضور یابند. نمونه مورد بررسی تعداد ۳۰۰ نفر (۱۵۰ مرد و ۱۵۰ زن) بودند. میانگین و انحراف استاندارد سن نمونه پژوهش به ترتیب ۳۵/۶۶ و ۵/۸۷ سال بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش نیز از شاخص‌ها و روش‌های آماری شامل میانگین، انحراف استاندارد، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون تعدیلی^۶ استفاده شد.

ابزار سنجش

فرم کوتاه مقیاس تجارب در روابط نزدیک (ECR-S): فرم کوتاه مقیاس تجارب در روابط نزدیک^۷ توسط وی و همکاران (۲۰۰۷) ساخته شد. این مقیاس در واقع فرم کوتاهی از مقیاس ۳۶ سوالی تجارب در روابط نزدیک (ECR) است که توسط برن، کلارک و شیور^۸ (۱۹۹۸) به نقل از وی و همکاران، (۲۰۰۷) ساخته شد. فرم کوتاه مقیاس تجارب در روابط نزدیک (ECR-S) دارای ۱۲ سوال است و دو بعد دلبستگی اضطرابی و اجتنابی را در طیف لیکرت ۷ درجه‌ای (کاملاً مخالفم = ۱، کاملاً موافقم = ۷) مورد ارزیابی قرار می‌دهد. وی و همکاران (۲۰۰۷) در پژوهش خود که روی ۲۵۷ دانشجوی مقطع لیسانس انجام دادند، روایی^۹، پایایی^{۱۰} و ساختار عاملی این مقیاس را با روش‌های گوناگون در شش مطالعه زنجیره‌ای جداگانه محاسبه و آنها را در حد مطلوبی گزارش کرده‌اند. آنها پایایی این مقیاس را در دو مطالعه جداگانه با استفاده از روش بازآزمایی^{۱۱} برای زیر مقیاس اضطرابی $r = 0/80$ و $r = 0/82$ و برای زیر مقیاس اجتنابی $r = 0/83$ و $r = 0/86$ و ضریب آلفای کرونباخ را برای زیر مقیاس اضطرابی از ۰/۷۸ تا ۰/۸۸ و برای زیر مقیاس اجتنابی از ۰/۸۳ تا ۰/۸۶ گزارش کردند. خجسته مهر و همکاران (۱۳۹۱) در یک نمونه زوجین ایرانی

دارند (آلبرچت و کونز^۱، ۱۹۸۰؛ نای، وایت و فریدرس^۲، ۱۹۷۳؛ وایت و بوث^۳، ۱۹۹۱؛ هاسلی^۴، ۲۰۰۶؛ به نقل از اراتینکال و ونستین‌وگن، ۲۰۰۶).

علاوه بر رابطه ساده بین متغیرهای مذکور، براساس پژوهش‌های پیشین، تعهد دینی می‌تواند در رابطه بین سبک‌های دلبستگی ناایمن اجتنابی و اضطرابی با صمیمیت زناشویی زوجین نقش تعدیل‌کننده داشته باشد. در واقع دینداری می‌تواند به این شکل تعدیل‌کننده سبک‌های دلبستگی باشد که افراد برای جبران فقدان دلبستگی ایمن خود در کودکی یا بزرگسالی، با اشکال و تصاویر مذهبی، به‌عنوان مثال خدا، رابطه دلبستگی تشکیل دهند (گرانکوویست و کرکپاتریک^۵، ۲۰۰۸؛ به نقل از لوپز و همکاران، ۲۰۱۱). پژوهش‌های انجام شده در زمینه رابطه سبک‌های دلبستگی و تعهد دینی با صمیمیت زناشویی نشان داده است که تعهد دینی، رابطه بین سبک دلبستگی اجتنابی و صمیمیت زناشویی را تعدیل می‌کند (دماریس، ماهونی و پارگامنت، ۲۰۱۰؛ سالیوان، ۲۰۰۱؛ هاسلی، ۲۰۰۶)، اما رابطه منفی بین سبک دلبستگی اضطرابی و صمیمیت زناشویی را افزایش می‌دهد (لوپز و همکاران، ۲۰۱۱؛ هاسلی، ۲۰۰۶). تایید چنین نقشی در روابط بین این متغیرها، مکانیسم‌های تعیین‌کننده و اثرگذار بر صمیمیت زناشویی زوجین را به صورت دقیق‌تر شناسایی می‌کند. این یافته‌ها می‌توانند در دو سطح پیش‌گیری و درمان به طور موثرتر به حل مشکلات زوجین کمک کنند. سوال اصلی پژوهش حاضر این است که آیا تعهد دینی می‌تواند رابطه منفی بین سبک‌های دلبستگی اضطرابی و اجتنابی با صمیمیت زناشویی را تعدیل کند؟

روش

جامعه آماری، نمونه و روش اجرای پژوهش: جامعه آماری در این پژوهش کلیه والدین دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهرکرد بوده‌اند که در فاصله زمانی اجرای این پژوهش در این شهر زندگی می‌کردند. با استفاده از روش نمونه‌گیری

6. moderated regression analysis
7. The Experiences in Close Relationships-Scale Short Form (ECR-S)
8. Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R.
9. validity
10. reliability
11. test-retest

1. Albrecht, S. L., & Kunz, P. R.
2. Nye, F. I., White, L., & Frideres, J. S.
3. White, L., & Booth, A.
4. Haseley, B. S.
5. Granqvist, P., & Kirkpatrick, L. A.

ورثینگتون و همکاران (۲۰۰۳) ضریب پایایی را برای مقیاس کلی (RCI-10)، تعهد دینی درون‌فردی و تعهد دینی میان‌فردی به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۶ و ۰/۸۳ گزارش کردند. روایی سازه، ملاک^۶ و افتراقی^۷ این پرسشنامه در پژوهشی ارزیابی شد و نتایج مطلوبی به‌دست آمد (ورثینگتون و همکاران، ۲۰۰۳). ورثینگتون و همکاران (۲۰۰۳) روایی سازه این پرسشنامه را با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی مورد بررسی قرار دادند، نتایج مطالعه آنها دو عاملی بودن پرسشنامه تعهد دینی (تعهد دینی درون‌فردی و تعهد دینی میان‌فردی) را مورد تایید قرار داد. در پژوهش حاضر با استفاده از یک نمونه جداگانه، پایایی و روایی این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ محاسبه شد و ضریب پایایی برای مردان ۰/۹۴ و برای زنان ۰/۹۴ به دست آمد. به‌منظور بررسی روایی سازه این پرسشنامه، از مقیاس صمیمیت^۸ استفاده شد که ضریب روایی سازه آن برای زنان ۰/۵۱ و برای مردان ۰/۵۵ به‌دست آمد که در سطح $p < ۰/۰۱$ معنادار بودند.

مقیاس صمیمیت (IS): مقیاس صمیمیت (واکر و تامپسون، ۱۹۸۳) مقیاسی ۱۷ سوالی است که به‌منظور سنجش مهر و صمیمیت به کار می‌رود. صمیمیت، توجه و اهمیت اعضای خانواده برای یکدیگر تعریف شده است و عوامل نزدیکی عاطفی در قالب مهر^۹، نوع‌دوستی^{۱۰} و رضایت^{۱۱} را شامل می‌شود. آزمودنی نظر خود را در مورد عبارتهایی مانند: ما دلمان می‌خواهد اوقات خود را با هم بگذرانیم، بیان می‌کند. نمره‌گذاری این مقیاس در یک درجه‌بندی لیکرت از نمره ۱ (هرگز) تا نمره ۷ (همیشه) است که نمره بالاتر نشانه صمیمیت بیشتر است. واکر و تامپسون (۱۹۸۳) ضریب پایایی این مقیاس را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ تا ۰/۹۷ گزارش کرده‌اند. در پژوهش کاوند (۱۳۹۰) پایایی این مقیاس با روش آلفای کرونباخ محاسبه شد که ضریب پایایی برای مردان ۰/۹۷ و برای زنان ۰/۹۶ به دست آمد.

برای بررسی روایی سازه^۱ این مقیاس از فرم ۳۶ سوالی پرسشنامه تجدید نظر شده تجارب در روابط نزدیک (ECR) که توسط فرالی، والر و برانن^۲ (۲۰۰۰)؛ به نقل از خجسته‌مهر، (۱۳۸۴) ساخته شد، استفاده کردند که روایی سازه آن برای بعد دلبستگی اجتنابی ۰/۷۴ و برای بعد دلبستگی اضطرابی ۰/۹۰ به دست آمد.

پرسشنامه تعهد دینی (RCI): پرسشنامه تعهد دینی^۳ (ورثینگتون، وید، های، ریپلی، مک‌کالو و همکاران، ۲۰۰۳) یک ابزار خودسنجی است که به‌منظور سنجش میزان تعهد دینی افراد ساخته شد. تعهد دینی نشان می‌دهد که یک فرد تا چه میزان درگیر امور مذهبی است. فردی که تعهد دینی دارد به ارزش‌ها، باورها و تکالیف مذهبی خود پایبند و وفادار است و از آنها در زندگی روزمره بهره می‌گیرد. به عبارت دیگر، تعهد دینی نشان دهنده میزان زمانی که فرد به فعالیت‌های مذهبی انفرادی می‌پردازد، صرف پیوندجویی مذهبی و شرکت در فعالیت‌های نهادهای مذهبی می‌کند و میزان اهمیت باورهای دینی برای فرد است. تعهد دینی را می‌توان به دو زیرشاخه تقسیم کرد: تعهد دینی درون‌فردی^۴ و تعهد دینی میان‌فردی^۵. تعهد دینی درون‌فردی شامل ارزش‌گذاری فردی به عقاید مذهبی و پایبندی و وفاداری به مقدسات است. در حالی که تعهد دینی میان‌فردی به تمایل رفتاری برای شرکت در فعالیت‌های مذهبی اشاره دارد. این پرسشنامه از نسخه‌های اولیه ۶۲ سوالی (سندیچ، ۱۹۹۹)، ۲۰ سوالی (مک‌کالو و ورثینگتون، ۱۹۹۵؛ مورو، مک‌کالو و ورثینگتون، ۱۹۹۳)، و ۱۷ سوالی (مک‌کالو، ورثینگتون، مکسی و راشال، ۱۹۹۹) ساخته شده است. پرسشنامه تعهد دینی سه نمره مقیاس کلی، عامل تعهد دینی درون‌فردی و عامل تعهد دینی میان‌فردی را اندازه‌گیری می‌کند. مقیاس کلی شامل ۱۰ سوال است و تعهد دینی را در اندازه‌های ۵ درجه‌ای لیکرت از نمره ۱ (کاملاً مخالفم) تا نمره ۵ (کاملاً موافقم) می‌سنجد. عامل تعهد دینی درون‌فردی شامل شش ماده و عمدتاً شناختی است، در حالی که عامل تعهد دینی میان‌فردی شامل چهار ماده و عمدتاً رفتاری است.

-
6. criterion validity
  7. discriminant validity
  8. Intimacy Scale
  9. love
  10. altruism
  11. satisfaction

-
1. construct validity
  2. Feraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A.
  3. Religious Commitment Inventory-10 (RCI)
  4. intrapersonal
  5. interpersonal

یافته‌ها

پژوهش را در سبک‌های دلبستگی، تعهد دینی و صمیمیت زناشویی نشان می‌دهد.

جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد شرکت‌کنندگان

جدول ۱

میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای سبک‌های دلبستگی، تعهد دینی و صمیمیت زناشویی

مرد		زن		متغیر
SD	M	SD	M	
۵/۲۴	۱۳/۰۴	۶/۰۲	۱۳/۸۹	دلبستگی اجتنابی
۶/۲۲	۱۹/۶۹	۵/۳۱	۲۰/۹۷	دلبستگی اضطرابی
۷/۴۸	۳۸/۹۸	۷/۲۶	۳۹/۸۸	تعهد دینی
۱۳/۹۹	۱۰۱/۳۴	۲۰/۲۶	۹۵/۳۵	صمیمیت زناشویی

جدول ۲ ضرایب همبستگی بین متغیرهای پیش‌بین و ۲، بین تعهد دینی و صمیمیت زناشویی در زنان و مردان ملاک را در مردان و زنان نشان می‌دهد. براساس نتایج جدول همبستگی مثبت و معنادار ($p < ۰/۰۰۱$) وجود دارد.

جدول ۲

ضرایب همبستگی بین متغیرهای سبک‌های دلبستگی و تعهد دینی با صمیمیت در مردان و زنان

متغیر	صمیمیت زناشویی در مردان	صمیمیت زناشویی در زنان
دلبستگی اجتنابی	-۰/۴۲۶	-۰/۶۲۱
دلبستگی اضطرابی	-۰/۲۲۳	-۰/۱۷۴
تعهد دینی	۰/۳۸۳	۰/۳۷۸

برای بررسی نقش تعدیل‌کننده تعهد دینی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی اجتنابی و اضطرابی با صمیمیت زناشویی از تحلیل رگرسیون تعدیلی استفاده شد. همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، تعامل سبک دلبستگی اجتنابی و تعهد دینی میزان واریانس تبیین شده متغیر برای بررسی نقش تعدیل‌کننده تعهد دینی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی اجتنابی و اضطرابی با صمیمیت زناشویی از تحلیل رگرسیون تعدیلی استفاده شد. همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، تعامل سبک دلبستگی اجتنابی و تعهد دینی میزان واریانس تبیین شده متغیر

جدول ۳

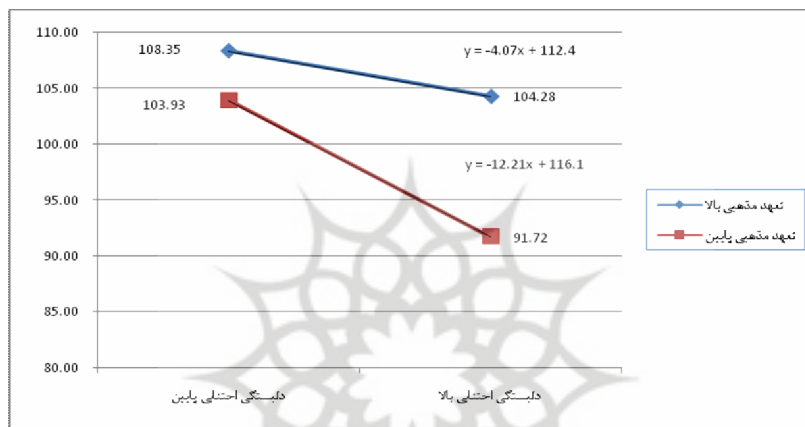
نتایج تحلیل رگرسیون تعدیلی رابطه تعاملی سبک دلبستگی اجتنابی و تعهد دینی با صمیمیت زناشویی مردان

متغیر پیش‌بین	R	R ²	F	p	B	β	t	p
سبک دلبستگی اجتنابی	۰/۵۳	۰/۲۸	۲۸/۳۶	۰/۰۰۱	۰/۵۹	۰/۳۲	۴/۴۵	۰/۰۰۱
تعهد دینی	۰/۳۸	۰/۱۵	۲/۴۰	۰/۰۰۱	۰/۱	۰/۳۸	۵/۰۴	۰/۰۰۱
سبک دلبستگی اجتنابی × تعهد دینی	۰/۵۵	۰/۳۰	۲۰/۷۵	۰/۰۰۱	۰/۱۱	۰/۰۶	-۵/۱۸	۰/۰۰۱
					-۲/۲۳	-۰/۸۴	-۳/۵۲	۰/۰۰۱
					۰/۰۳	۰/۵۱	۲/۰۶	۰/۰۴

در ادامه به منظور نشان دادن این اثر تعدیلی، آزمودنی‌های مرد بر اساس میانه نمرات در دو متغیر تعهد دینی و پایین و پایین و سبک دلبستگی اجتنابی بالا و پایین تقسیم به چهار گروه تعهد دینی

دینی بالا، میانگین صمیمیت زناشویی در افرادی که سبک دلبستگی اجتنابی پایین دارند آنها ۱۰۸/۳۵، و افرادی که سبک دلبستگی اجتنابی بالا دارند، ۱۰۴/۲۸ است. هم‌چنین میانگین صمیمیت زناشویی در مردان با تعهد دینی پایین که سبک دلبستگی اجتنابی پایینی دارند ۱۰۳/۹۳، و در مردانی که سبک دلبستگی اجتنابی بالایی دارند ۹۱/۷۲ است. این نتایج نشان می‌دهد که میزان رابطه منفی بین دلبستگی اجتنابی و صمیمیت زناشویی در افراد با تعهد دینی بالا نسبت به افرادی که تعهد دینی پایین‌تری دارند، کمتر است.

شدند. تعامل نمرات چهار گروه از لحاظ میانگین نمره‌های صمیمیت زناشویی در نمودار ۱ نشان داده شده است. این نمودار نشان می‌دهد که شیب خط‌های رگرسیون مربوط به رابطه سبک دلبستگی اجتنابی و صمیمیت زناشویی در مردان با تعهد دینی بالا (۴/۰۷) و تعهد دینی پایین (۱۲/۲۱) با هم برابر نیستند. شیب بیشتر خط رگرسیون در مردان با تعهد دینی پایین، بیان‌گر رابطه منفی بیشتر بین سبک دلبستگی اجتنابی و صمیمیت زناشویی در این گروه است. همان‌طور که در نمودار ۱ مشاهده می‌شود، در مردان با تعهد

نمودار ۱

تعامل تعهد دینی و سبک دلبستگی اجتنابی با صمیمیت زناشویی مردان

افزایش داده است. ضرایب رگرسیون مربوط به تعامل سبک دلبستگی اجتنابی و تعهد دینی ($\beta = 0.78$ و $p < 0.02$) نشان می‌دهد که این افزایش از نظر آماری معنادار است.

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، تعامل سبک دلبستگی اجتنابی و تعهد دینی میزان واریانس تبیین شده متغیر ملاک یعنی صمیمیت زناشویی را از ۰/۴۴ به ۰/۴۶

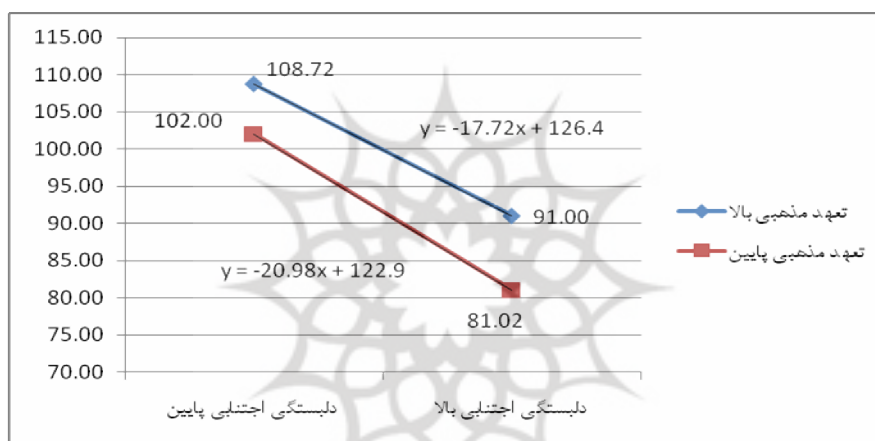
جدول ۴

نتایج تحلیل رگرسیون تعدیلی رابطه تعاملی سبک دلبستگی اجتنابی و تعهد دینی با صمیمیت زناشویی زنان

متغیر پیش‌بین	R	R^2	F	P	B	β	t	p
سبک دلبستگی اجتنابی	۰/۶۶۳	۰/۴۴۰	۵۷/۷۶	۰/۰۰۱	۰/۶۷۲	۰/۲۴۱	۳/۷۸	۰/۰۰۱
تعهد دینی	۰/۳۷۸	۰/۱۴۳	۲۴/۶۴	۰/۰۰۱	۱/۰۵	۰/۳۷۸	۴/۹۶	۰/۰۰۱
سبک دلبستگی اجتنابی × تعهد دینی	۰/۶۷	۰/۶۱	۴۱/۶۵	۰/۰۰۱	۰/۳۱۰	۰/۱۱۱	۰/۶۹۵	۰/۴۴۸
					-۴/۴۸	-۱/۳۳	-۴/۰۶	۰/۰۰۱
					۰/۰۶۴	۰/۷۷۸	۲/۳۹	۰/۰۱۸

در ادامه به منظور نشان دادن این اثر تعدیلی، آزمودنی‌های زن بر اساس میانه نمرات در دو متغیر تعهد دینی و سبک دلبستگی اجتنابی به چهار گروه تعهد دینی بالا و پایین و سبک دلبستگی اجتنابی بالا و پایین تقسیم شدند. وضعیت تعامل نمرات چهار گروه از لحاظ میانگین نمره‌های صمیمیت زناشویی در نمودار ۲ نشان داده شده است. نمودار ۲ نشان می‌دهد که شیب خط‌های رگرسیون مربوط به رابطه سبک دلبستگی اجتنابی و صمیمیت زناشویی در زنان دارای تعهد دینی بالا (۱۷/۷۲) و تعهد دینی پایین (۲۰/۹۸) با هم برابر نیستند. شیب بیشتر خط

رگرسیون در زنان با تعهد دینی پایین نسبت به گروه زنان با تعهد دینی بالا، بیان‌گر رابطه منفی بیشتر بین سبک دلبستگی اجتنابی و صمیمیت زناشویی در گروه اول است. همان‌طور که در نمودار ملاحظه می‌شود، میانگین صمیمیت زناشویی در زنان با تعهد دینی بالا، که سبک دلبستگی اجتنابی پایین دارند، ۱۰۸/۷۲ و در زنانی که سبک دلبستگی اجتنابی بالایی دارند، ۹۱/۰۰ است. هم‌چنین، در میان زنان با تعهد دینی پایین، افرادی که سبک دلبستگی اجتنابی پایینی دارند، میانگین صمیمیت زناشویی ۱۰۲/۰۰ و افراد با سبک دلبستگی اجتنابی بالا، میانگین صمیمیت زناشویی ۸۱/۰۲ دارند.

نمودار ۲

تعامل تعهد دینی و سبک دلبستگی اجتنابی با صمیمیت زناشویی زنان

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، تعامل سبک دلبستگی اجتنابی و تعهد دینی (۰/۴۹ = β و $p < ۰/۱۴$) نشان می‌دهد که این افزایش از نظر آماری معنادار نیست و می‌توان اظهار داشت که تعهد دینی تعدیل‌کننده رابطه بین سبک دلبستگی اجتنابی و صمیمیت زناشویی در مردان نیست.

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، تعامل سبک دلبستگی اجتنابی و تعهد دینی می‌تواند متغیر ملاک یعنی صمیمیت زناشویی را بدون اثر ترکیبی متغیرهای پیش‌بین قبلی از ۰/۱۷ به ۰/۱۸ افزایش داده است. ضرایب رگرسیون مربوط به تعامل سبک دلبستگی

جدول ۵

نتایج تحلیل رگرسیون تعدیلی رابطه تعاملی سبک دلبستگی اجتنابی و تعهد دینی با صمیمیت زناشویی مردان

p	t	β	B	P	F	R^2	R	متغیر پیش‌بین
۰/۰۰۱	۴/۵۸	۰/۳۵	۰/۶۶	۰/۰۰۱	۱۴/۹۰	۰/۱۷	۰/۴۱	سبک دلبستگی اجتنابی
۰/۰۰۱	۵/۰۴	۰/۳۸	۰/۷۱	۰/۰۰۱	۲۵/۴۰	۰/۱۵	۰/۳۸	تعهد دینی
۰/۰۵	-۱/۹۷	-۰/۱۵	-۰/۳۴					
۰/۷۳۶	۰/۳۴	۰/۰۷	۰/۱۳	۰/۰۰۱	۱۰/۷۵	۰/۱۸۱	۰/۴۲۵	سبک دلبستگی اجتنابی × تعهد دینی
۰/۰۶	-۱/۹۲	-۰/۶۰	-۱/۳۶					
۰/۱۴	۱/۴۸	۰/۴۷	۰/۰۳					

جدول ۶

نتایج تحلیل رگرسیون تعدیلی رابطه تعاملی سبک دلبستگی اضطرابی و تعهد دینی با صمیمیت زناشویی زنان

								متغیر پیش‌بین
β	t	B	$\underline{B}$	$\underline{P}$	$\underline{F}$	R^2	R	
۰/۰۰۱	۴/۹۰	۰/۳۷	۱/۰۳	۰/۰۰۱	۱۴/۶۷	۰/۱۶۶	۰/۴۱	سبک دلبستگی اضطرابی
۰/۰۰۱	۴/۹۶	۰/۳۸	۱/۰۵	۰/۰۰۱	۲۴/۶۴	۰/۱۴۳	۰/۳۷۸	تعهد دینی
۰/۰۴	-۲/۰۴	-۰/۱۵	-۰/۵۹					
۰/۱۲	۱/۵۵	۰/۵۱	۱/۴۲	۰/۰۰۱	۹/۷۹	۰/۱۶۸	۰/۴۰۹	سبک دلبستگی اضطرابی × تعهد دینی
۰/۹۲	-۰/۱۰	-۰/۰۵	-۰/۱۸					
۰/۶۳	۰/۴۴	۰/۲۴	۰/۰۲					

درماندگی شود از همسر فاصله گیرد (سیمپسون، رولز و نلیگان، ۱۹۹۲). زن و شوهری که به هنگام بروز مشکلات تقاضای حمایت نکنند یا حمایت ندهند و خوش مشرب نباشند، از صمیمیت زناشویی کمتری برخوردار هستند (خجسته‌مهر، ۱۳۸۴). نتایج پژوهش حاضر هم‌چنین نشان داد که بین سبک دلبستگی اضطرابی و صمیمیت زناشویی همبستگی منفی وجود دارد. این یافته با پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه (بانز، ۲۰۰۴؛ شیور و همکاران، ۲۰۰۵؛ فورنس، ۲۰۰۳؛ لویز و همکاران، ۲۰۱۱) همسو است. افرادی که سطوح بالای دلبستگی اضطرابی دارند، نسبت به ارزیابی‌های‌شان از خود، تردید دارند و نگران این هستند که شریک زندگی‌شان آنها را ترک کند (شیور و همکاران، ۲۰۰۵؛ کولینز و فینی، ۲۰۰۴). این افراد دیدگاه کم‌تر مثبتی در مورد خود دارند، و در روابط رمانتیک اغلب نسبت به ارزش خویش به عنوان یک شریک زندگی تردید دارند. به بیان دیگر، این بعد دلبستگی با الگوی فعال‌سازی خود^۱ در روابط مرتبط است. یعنی این افراد گرایش دارند که در روابط الگوی ضعیفی از خود داشته باشند، نگران آن هستند که دوست داشته نشوند یا ترک گردند و در جستجوی اطمینان آفرینی دوباره و تجربه عاطفی منفی هستند. بزرگسالان دارای این سبک دلبستگی، ارزیابی مثبتی از دیگران دارند، به پذیرش و تایید از سوی دیگران بسیار اهمیت می‌دهند و اغلب نگران هستند که شریک زندگی‌شان واقعا آنها را دوست نداشته باشد یا نخواهد که با آنها بماند (وردن و همکاران، ۲۰۰۸). در تبیین این یافته می‌توان گفت که افراد دوسوگرا به دلیل احساس اضطراب و طردشدگی که دارند، هم‌چنین به دلیل چسبندگی شدید و احساس خطر دائمی از بی وفایی

براساس نتایج جدول ۶، تعامل سبک دلبستگی اضطرابی و تعهد دینی میزان واریانس تبیین شده متغیر ملاک یعنی صمیمیت زناشویی را بدون اثر ترکیبی متغیرهای پیش‌بین قبلی از ۰/۱۶۶ به ۰/۱۶۸ تنها به میزان ۰/۰۰۲ افزایش داده است. ضرایب رگرسیون مربوط به تعامل سبک دلبستگی اضطرابی و تعهد دینی ($\beta = ۰/۲۴$ و $p < ۰/۰۶۳$) نشان می‌دهد که این افزایش از نظر آماری معنادار نیست و می‌توان نتیجه گرفت که تعهد دینی تعدیل‌کننده رابطه بین سبک دلبستگی اضطرابی و صمیمیت زناشویی در زنان نیست.

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش تعدیل‌کننده تعهد دینی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی اجتنابی و اضطرابی با صمیمیت زناشویی انجام شد. فرضیه اولیه پژوهش این بود که بین سبک دلبستگی اجتنابی و صمیمیت زناشویی زوجین همبستگی منفی وجود دارد. نتایج همبستگی نیز با تایید این فرضیه و همسو با مطالعات صورت گرفته در این زمینه (بانز، ۲۰۰۴؛ شیور و همکاران، ۲۰۰۵؛ فورنس، ۲۰۰۳؛ لویز و همکاران، ۲۰۱۱) نشان داد که سبک دلبستگی اجتنابی با صمیمیت زناشویی رابطه منفی دارد. در مورد این یافته می‌توان گفت افرادی که سطوح بالاتری از دلبستگی اجتنابی دارند اهمیت روابط صمیمی و نیاز به نزدیکی را انکار می‌کنند. در نتیجه، سیستم دلبستگی در این افراد غیرفعال می‌شود و در روابط‌شان به دنبال حمایت از همسر نیستند (کانس و شیور، ۱۹۹۴؛ کولینز و فینی، ۲۰۰۰). زن یا شوهری که در مقایسه با همسر خود سبک دلبستگی اجتنابی بالاتری داشته باشد ممکن است نیازهای همسر را رد کند یا با خشم به آنها پاسخ دهد و هنگامی که خود نیز دچار

1. self enabling

کاهش می‌دهد. این یافته با نتایج مطالعات پیشین (دماریس و همکاران، ۲۰۱۰؛ سولیوان، ۲۰۰۱؛ لویز و همکاران، ۲۰۱۱؛ هاسلی، ۲۰۰۶) همسو است. نظام رفتاری-زیستی، رابطه بین فردی میان نوزاد و مراقبین را شکل می‌دهد. کرکپاتریک (۱۹۹۵) بیان می‌کند که تصور خدا می‌تواند به صورت جانشینی برای شکست‌های اولیه دلبستگی و یا تداوم روابط والدینی اولیه به صورت ایمن یا نایمن باشد. وی معتقد است که شخص دین‌دار با این باور پیش می‌رود که هنگامی که خطری او را تهدید می‌کند، خداوند برای محافظت و تسلی دادن در دسترس خواهد بود. در دیگر مواقع، دانش محض از وجود خدا و قابل دسترس بودن وی به فرد اجازه می‌دهد که به مسایل و مشکلات روزانه زندگی با اطمینان نزدیک شود. لویز و همکاران (۲۰۱۱) بیان می‌کند که زوجینی که در صمیمیت و نزدیکی بین فردی مشکل دارند و تمایل به عدم صمیمیت دارند، ممکن است از توجه به عقاید دینی و تعهد به یک تشکل مذهبی سود ببرند. به این معنا که منابع اضافی حمایت اجتماعی از خداوند و تشکل‌های مذهبی، حس عدم دلبستگی فردی را کاهش می‌دهد یا مانع اثرات منفی در دسترس نبودن همسر می‌شود.

یافته آخر پژوهش حاضر نشان داد که تعهد دینی تاثیری بر رابطه بین سبک دلبستگی اضطرابی و صمیمیت زناشویی زوجین ندارد. این یافته با نتایج مطالعات پیشین (لویز و همکاران، ۲۰۱۱؛ هاسلی، ۲۰۰۶) همخوانی ندارد. در تبیین این یافته می‌توان این‌گونه بیان کرد که زوج‌های نایمن اضطرابی به دلیل شکست در ایجاد پیوند دلبستگی ایمن در کودکی یا بزرگسالی ممکن است به دنبال برقراری پیوند دلبستگی با پیکره‌ها یا تصاویر دلبستگی نباشند، بنابراین دین‌داری و تعهد دینی تاثیری در صمیمیت زناشویی آنها ندارد.

در سطح نظری یافته‌های پژوهش حاضر بر نقش تعدیل کننده تعهد دینی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و صمیمیت زناشویی تاکید می‌کند. در سطح عملی نیز با توجه به یافته‌های این پژوهش مشخص می‌شود که در فرایند زوج‌درمانی یا خانواده‌درمانی می‌بایست سبک‌های دلبستگی و تعهد دینی هر یک از زوجین مورد ارزیابی قرار گیرد و در صورت لزوم مداخلاتی در زمینه بهبود و ارتقای سبک دلبستگی و تعهد دینی زوجین انجام شود. هم‌چنین ضروری

همسر، بیش از حد برای همسر خود ایجاد مزاحمت روانشناختی کرده و با کنترل و چسبندگی دایمی به او، آزادی‌ها، استقلال و خودمختاری^۱ طرف مقابل را سلب می‌کنند و در نتیجه سطح صمیمیت زناشویی در این نوع دلبستگی زوجی کاهش می‌یابد.

نتایج همبستگی پژوهش حاضر هم‌چنین نشان داد که بین تعهد دینی و صمیمیت زناشویی زوجین همبستگی مثبت وجود دارد. این یافته با نتایج مطالعات صورت گرفته در این زمینه (آلبرجت و کونز، ۱۹۸۰؛ وایت و بوث، ۱۹۹۱؛ هاسلی، ۲۰۰۶؛ به نقل از اراتینکال و ونستین‌وگن، ۲۰۰۶) همسو هستند. در رابطه با نقش دین‌داری می‌توان گفت که دین راهنمایی‌هایی کلی در اختیار بشر قرار می‌دهد که عمل به آنها می‌تواند منجر به استحکام پیوند زناشویی شود. این راهنمایی‌ها شامل قوانینی در مورد روابط جنسی، نقش‌های جنسیتی^۲، از خودگذشتگی^۳ و حل تعارضات در روابط زناشویی هستند (ماهونی^۴، ۲۰۰۳؛ به نقل از خدایاری‌فرد و همکاران، ۱۳۸۶). دین برای انسان یک باور و موهبت الهی است که فرد را در برابر بسیاری از ناملایمت‌ها تجهیز می‌کند. دین‌داری باعث صبر و بردباری، احساس همدلی و انعطاف‌پذیری در روابط با دیگران می‌شود که این ویژگی‌ها در روابط زن و شوهر نقش دارند و منجر به رضایت زناشویی بیشتر می‌شوند (دادلی و کوسینسکی، ۱۹۹۰). در پژوهشی نشان داده شد که بین نگرش مذهبی و خرده مقیاس‌های آن با رضایت زناشویی رابطه مثبت معنادار وجود دارد (عباسی سرچشمه، ۱۳۸۴). افراد مذهبی در هنگام بروز مشکلات خانوادگی به خدا توکل می‌کنند، در برابر ناملایمات زندگی زناشویی از خود خویشتن‌داری نشان می‌دهند، در موقعیت‌های دشوار، تسلیم و رضا به قضای الهی را در پیش می‌گیرند، سختی‌ها و ناملایمات را امتحان الهی می‌دانند و سعی می‌کنند با تحمل و کنار آمدن با آنها بر ایمان خود بیافزایند (جان بزرگی، ۱۳۷۸؛ به نقل از عباسی سرچشمه، ۱۳۸۴).

نتایج تحلیل رگرسیون تعدیلی نشان داد تعهد دینی رابطه منفی بین سبک دلبستگی اجتنابی و صمیمیت زناشویی را

1. autonomy
2. gender roles
3. self-devotion
4. Mahoney, A.

تعمیم‌پذیری یافته‌ها، این پژوهش در نمونه وسیع‌تر و جوامع دیگر تکرار شود. هم‌چنین پیشنهاد می‌شود با اتکا به یافته‌های این پژوهش، اثر بخشی آموزش شیوه‌های تعهد دینی در بین زوج‌های دلبسته نالیمن و اثرات آن بر صمیمیت زناشویی بررسی شود.

است که روانشناسانی با رویکردهای دینی جهت آرایه این‌گونه خدمات به زوجین آموزش ببینند.

عمده‌ترین محدودیت این پژوهش جامعه آماری آن است که والدین دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهرکرد را دربرمی‌گیرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود جهت افزایش گستره

مراجع

- خدایاری‌فرد، م.، شهایی، ر.، و اکبری‌زردخانه، س. (۱۳۸۶). رابطه نگرش مذهبی با رضایت‌مندی زناشویی در دانشجویان متاهل. *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، ۳، ۱۱-۲.
- عباسی‌سرچشمه، ا. (۱۳۸۴). *بررسی روابط ساده و چندگانه نگرش مذهبی، خوشبینی و سبک‌های دلبستگی با رضایت زناشویی در دانشجویان مرد متاهل دانشگاه شهید چمران اهواز*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- قنبری‌هاشم‌آبادی، ب. ع.، حاتمی‌ورزنه، ا.، اسماعیلی، م.، و فرحبخش، ک. (۱۳۹۰). رابطه بین سبک‌های فرزندپروری، دلبستگی و تعهد زناشویی در زنان متاهل دانشگاه علامه طباطبایی. *فصلنامه علمی-پژوهشی جامعه‌شناسی زنان*، ۲، ۴۱-۳۹.
- کاوند، م. (۱۳۹۰). *بررسی رابطه رفتارهای فداکارانه، انگیزه‌های فداکاری و ادراک انصاف با صمیمیت زناشویی در والدین دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر بروجرد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- مظاهری، م. ع. (۱۳۷۹). نقش دلبستگی بزرگسالان در کنش‌وری ازدواج. *مجله روانشناسی*، ۱۵، ۲۹۷-۲۸۶.

حسین‌چاری، م.، و محمدی، م. (۱۳۹۰). پیش‌بینی تاب‌آوری روانشناختی براساس اعتقادات مذهبی در دانشجویان شهری و روستایی. *دوفصلنامه روانشناسی معاصر*، ۶، ۵۶-۴۵.

حسینی، ب. (۱۳۸۹). *زمینه زوج درمانی*. تهران: انتشارات جنگل.

خجسته‌مهر، ر. (۱۳۸۴). *بررسی ویژگی‌های شخصیتی، مهارت‌های اجتماعی، سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های جمعیت شناختی به عنوان پیش‌بین‌های موفقیت و شکست رابطه زناشویی در زوج‌های متقاضی طلاق و عادی در شهر اهواز*. پایان‌نامه دکتری روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.

خجسته‌مهر، ر.، کرایبی، ا.، عباس‌پور، ذ.، و کوچکی، ر. (۱۳۹۰). نقش دلبستگی اضطرابی و اجتنابی و اسناد بر گذشت همسران: آزمون یک مدل میانجی. *دوفصلنامه مشاوره‌ی کاربردی*، ۱، ۷۲-۵۱.

خجسته‌مهر، ر.؛ کوچکی، ر. و رجبی، ر. (۱۳۹۱). نقش واسطه‌ای اسنادهای ارتباطی و راهبردهای حل تعارض غیرسازنده در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و کیفیت زناشویی. *دوفصلنامه روانشناسی معاصر*، ۷، ۱۴-۳.

References

- Banse, R. (2004). Adult attachment and marital satisfaction: Evidence for dyadic configuration effects. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21, 273-282.
- Bogaerts, S., Dallder, A. L., Knap, L. M. V., Kunst, M., & Buschman, J. (2008). Critical incident, adult attachment style, and posttraumatic stress disorder: A comparison of three groups of security workers. *Social Behavior and Personality*, 36, 1063-1072.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss. Vol: 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Call, V. R. A., & Heaton, T. B. (1997). Religious influence on marital stability. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 36, 382-392.
- Cann, A., Norman, M. A., Welbourne, J. L. & Calhoun, L. G. (2008). Attachment styles,

- conflict styles and humor styles: Inter relationships and associations with relationship satisfaction. *European Journal of Personality*, 22, 131-146.
- Collins, N., & Feeney, B. (2000). A safe haven: An attachment theory perspective on support seeking and caregiving in intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 1053–1073.
- Collins, N., & Feeney, B. (2004). An attachment theory perspective on closeness and intimacy. In D. Mashek & A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (pp. 163–187). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- DeMaris, A., Mahoney, A., & Pargament, K. I. (2010). Sanctification of marriage and general religiousness as buffers of the effects of marital inequity. *Journal of Family Issues*, 31, 1255- 1278.
- Donahue, J. M., Benson, L. P. (1995). Religion and well being of adolescents. *Social Issues*, 51, 145-60.
- Dudley, M., & Kosinski, F. (1990). Religiosity and marital satisfaction: A research note. *Review of Religious Research*, 32, 78-86.
- Ellison, C. G., Walker, A. B., Glenn, N. D., & Marquardt, E. (2010). The effects of parental marital discord and divorce on the religious and spiritual lives of young adults. *Journal Social Science Research*, 40, 538–551.
- Forness, S. R. (2003). The relationship between couples' attachment styles self-disclosure and marital satisfaction. *Dissertation Abstracts International*, 63, 305- 982.
- Haseley, J., L. (2006). *Marital satisfaction among newly married couples: Associations with religiosity and romantic attachment style*. Dissertation Prepared for the Degree of Doctor of Philosophy, University of North Texas.
- Hunler, O. S., & Gencoz, T. I. (2005). The effect of religiousness on marital satisfaction: Testing the mediator role of marital problem solving between religiousness and marital satisfaction. *Contemporary Family Therapy*, 27, 123-136.
- Kunce, L. J., & Shaver, P. R. (1994). An attachment-theoretical approach to caregiving in romantic relationships. *Advances in personal relationships: Attachment processes in adulthood*, 5, 205–237.
- Lopez, J., Riggs, S., Pollard, S., & Hook, J. (2011). Religious commitment, adult attachment, and marital adjustment in newly married couples. *Journal of Family Psychology*, 25, 301-309.
- McCullough, M. E., & Worthington, E. L., Jr. (1995). College students' perceptions of a psychotherapists' treatment of a religious issue: Partial replication and extension. *Journal of Counseling and Development*, 73, 626–634.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. New York: Guilford.
- Orathinkal, J., & Vansteenwegen, A. (2006). Religiosity and marital Satisfaction. *Contemporary Family Therapy*, 28, 497- 504.
- Sandage, S. J. (1999). Religious Values Scale (Morrow, Worthington, & McCullough, 1993). In P. C. Hill & R. W. Jr. Hood (Eds.), *Measures of religiosity* (pp. 108–112). Birmingham, AL: Religious Education Press.
- Shaver, P., Schachner, D., & Mikulincer, M. (2005). Attachment style, excessive reassurance seeking, relationship processes, and depression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 343–359.
- Simpson, J. A., Rholes, W. S., & Nelligan, J. S. (1992). Support seeking and support giving within couples in an anxiety-provoking situation: The role of attachment styles. *Journal of personality and Social Psychology*, 62, 434-446.
- Sullivan, K. T. (2001). Understanding the relationship between religiosity and marriage: An investigation of the immediate and longitudinal effects of religiosity on newlywed couples. *Journal of Family Psychology*, 15, 610-626.
- Walker, A. J. & Thompson, L. (1983). Intimacy and intergenerational aid and contact among mothers and daughters, *Journal of Marriage and the Family*, 45, 841-849.
- Wearden, A., Peters, I., Berry, K., Barrowclough, C., & Liversidge, T. (2008). Adult

- attachment, parenting experiences, and core beliefs about self and others. *Personality and Individual Differences*, 44, 1246-1257.
- Wei, M., Russell, D. W., Mallinckrodt, B., & Vogel, D. L. (2007). The Experiences in Close Relationship Scale (ECR)-Short Form: Reliability, validity, and factor structure. *Journal of Personality Assessment*, 88, 187-204.
- Worthington, E. L. Jr., Wade, N. G., Hight, T. L., Ripley, J. S., McCullough, M. E., Berry, J. W., et al. (2003). The Religious Commitment Inventory-10: Development, refinement, and validation of a brief scale for research and counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 50, 84-96.

